

2008/10/09

Van: DGPZ en DGES

9 oktober 1968

cc: T
JURA
POAD
DEU
DIE

Aan: (M) via S

Onderwerp: A.s. WEU-vergadering 21 en 22 oktober

11/10

Het paradoxale in de huidige toestand is dat de Britten ons een gebrek aan élan verwijten in de uitwerking en verwezenlijking van het Benelux Memorandum, aangezien wij het Belgische voorstel om in New York à cinq deze vergadering voor te bereiden met lauwheid zouden hebben begroet. Te Uwer informatie diene dat wij de Britten niet alleen hebben gewezen op de Algemene Beschouwingen die ons deze week allen aan Den Haag kluisteren, maar dat wij inderdaad ook enkele reserves hebben aangevoerd tegen de voorgestelde, nogal in het oog vallende voorbereiding in New York. Het is immers steeds onze bedoeling geweest, dat de Benelux-landen vóór de a.s. WEU-conferentie hun memorandum van januari jl. zouden bijschaven en up-to-date brengen, uiteraard in overleg met Italië en Groot-Brittannië. Gezien evenwel met name de Britse wens om de Duitsers tot op het laatste moment een eerlijke kans te geven niettegenstaande de jongste afspraak Kiesinger-De Gaulle toch de kant van de Vijf te kiezen, lijkt het onlogisch, dat juist wij bevorderen dat de Vijf thans zo openlijk zonder Duitsland een gezamenlijk standpunt zouden uitwerken. Niet ten onrechte zouden de Duitsers de Vijf kunnen verwijten dat wij hen bewust hadden buitengesloten en daarmee in de armen der Fransen hadden geworpen.

Bovendien, maar dit is de Britten uiteraard niet met zoveel woorden gezegd, maken wij ons toch wel zorgen dat de soep niet zo heet zal worden gegeten als zij thans wordt opgediend, m.a.w. dat te Rome de Belgen en Italianen heel wat minder moed zullen opbrengen dan zij thans ten toon spreiden, met name indien - zoals te verwachten - de Fransen wederom zullen dreigen de EEG te verlaten indien hun partners buiten EEG-verband andere vormen van samenwerking zoeken. Het lijkt mij waarschijnlijk dat op de Belgen en de Italianen dergelijke dreigementen, die volgens berichtgeving van onze Ambassade ook door de ambtenaren van het

- Elysée -

9 oktober 1968

Van:

Aan:

Onderwerp:

-2-

Elysée worden gebezigd, een sterk afkoelend effect zullen hebben.

Tenslotte hebben wij tegenover de Britten erkend dat in intern overleg een aantal problemen, welke zich bij de uitwerking van het oorspronkelijke Benelux Memorandum voordoen, nog niet tot voldoende klaarheid zijn gebracht. Met name denk ik hierbij aan de vraag in hoeverre toegegeven moet worden aan de Belgische wens dat het Benelux Memorandum wordt gerealiseerd binnen de WEU. Het schijnt algemeen aanvaard, dat het voorstel dat de Benelux-landen in eerste instantie aan de WEU zullen voorleggen, tot doel heeft de objectieven van de samenwerking à sept binnen die organisatie te versterken en uit te breiden. In het bericht langs andere weg dd. 4 oktober mochten wij U hierover enkele gedachten doen toekomen. Het probleem is evenwel op welke houding de Zes of de Vijf - indien Duitsland uitvalt - zullen terugvallen, nadat zoals te verwachten de Fransen versterking van de WEU-samenwerking zullen afwijzen. Wij hebben de indruk dat in dat geval de Belgen niettemin de nieuwe initiatieven, zij het zonder Fransen, in WEU-verband willen ten uitvoer leggen, zich beroepende op de considerans van dit Verdrag en in analogie met wat er in de NATO gebeurt. In afwachting van een nader advies van JURA zouden wij evenwel willen stellen, dat er geen analogie met NATO mogelijk is, in de eerste plaats niet omdat niet verwacht kan worden dat de Fransen bereid zullen zijn zichzelf wederom uit te schakelen en in de tweede plaats niet omdat nu eenmaal in het WEU-verdrag met zoveel woorden de unanieme besluitvorming, behoudens in met name genoemde uitzonderingen, is voorgeschreven. De Fransen zou, dunkt ons, een te gemakkelijk beroep op verdragsovertreding onzerzijds worden verleend, indien wij alle door Harmel bedoelde voorstellen à six of minder in de WEU zouden wensen te realiseren. Ongetwijfeld zou het voortbestaan van de WEU op de huidige

- voet -

9 oktober 1968

Van:

Aan:

Onderwerp:

-3-

voet daardoor ernstig in gevaar worden gebracht, terwijl de Fransen bovendien hierin een argument zouden kunnen ontleenen voor de dreiging zich hunnerzijds aan contractbreuk schuldig te maken door uit de EEG te treden.

Bovendien, maar dit is wellicht niet een overwegend bezwaar, betekent het gebruik van de WEU voor de samenwerking in wijder Europees verband, dat Denen, Ieren en Noren daarvan zouden zijn uitgesloten, aangezien immers onmogelijk kan worden geargumenteed, dat men deze landen met meerderheidsstemmen bij de werkzaamheden zou kunnen betrekken. Zoals gezegd, dit is wellicht niet van overwegende aard, aangezien tot nog toe de drie genoemde landen geen groot enthousiasme voor samenwerking ex Benelux Memorandum hebben getoond indien de Fransen daar niet aan zouden meewerken.

Er van uitgaande dat de Fransen in Rome wederom hun veto zullen uitspreken over de vergrote samenwerking met Groot-Brittannië in aangelegenheden die niet door het EEG-verdrag worden gedekt, doet zich dus de vraag voor welke houding de Vijf zowel procedureel als ten aanzien van de inhoud van de voorstellen zullen innemen. Wat de procedure betreft mogen wij suggereren dat de Vijf of de Zes, indien Duitsland daaraan meedoet, besluiten na afloop van de WEU-vergadering en dus buiten WEU-verband, bijeen te komen om de consequenties van het échec binnen de WEU te bezien. Tijdens dit gesprek zou in principe kunnen worden besloten tot samenwerking op de in het Benelux Memorandum genoemde terreinen en tot bijeenroeping van experts van de vijf of de zes landen teneinde op korte termijn de vormen van samenwerking te bestuderen tussen deze landen en eventueel andere toetredingskandidaten ten aanzien van de onderwerpen bedoeld in het oude en nieuwe Benelux Memorandum. Het lijkt niet nodig om reeds thans à cinq in details over deze vormen overeenstemming te bereiken. Evenals bij de laatste EEG-Raad lijkt het verstandiger om volstrekte zekerheid te krijgen over het scenario tijdens de WEU-Raad.

- Het -

9 oktober 1968

Van:

Aan:

Onderwerp:

-4-

Het is uiteraard niet bekend wat op ambtelijk niveau thans te New York tussen Belgen, Luxemburgers, Italianen en Engelsen wordt uitgedokterd en wat men U en de andere Ministers op 12 dezer zal voorleggen. Wij menen dat bij de beoordeling dezer voorstellen, geheel afgezien van hun praktische uitvoerbaarheid, mede zal moeten worden bezien in hoeverre zij de Fransen gelegenheid zullen geven een eind te maken aan de consultaties in de WEU, die zich tot nu toe, zij het dan ook moeizaam, hebben kunnen handhaven.

Tevens zal moeten worden beoordeeld in hoeverre deze voorstellen er toe zouden kunnen leiden dat door de Fransen de stelling geponoerd zou kunnen worden dat daarmede het Benelux Memorandum definitief van de tafel, ook bij de EEG, is verdwenen.